

Když se rok s rokem sejde

Blížíme se ke konci roku a to nás přímo nutí k nějakému ohlédnutí za uplynulým časem. Týká se to i činnosti spolku Osvěta Štěnovice. Připomeňme si, co všechno jsme vykonali navzdory těžkému koronavirovému období.

Naše turistické putování jsme zahájili 23. ledna 2021 výšlapem do krásných brdských lesů se zastávkou u zříceniny hradu Valdek. Další výlet, který byl plánován na březen 2021, musel být pro opatření státu kvůli šíření koronaviru zrušen. A tak místo výletu se členové spolku zúčastnili celorepublikové akce ve sběru odpadků „Ukličme Česko“.

Ale již v dubnu jsme opět vyrazili na výlet, tentokrát jsme navštívili zříceniny hradů Pušperk a Ruchomperk. Protože se nám v lednu v brdských lesích líbilo, zorganizoval spolek v květnu výlet do okolí Jinců. Vylezli jsme na vysokou skálu s výhledem do kraje, zastavili jsme se u jezírka a obdivovali velký viklan.

Krásná byla i červnová turistická procházka lesy ke zříceninám hradů Džbán a Rabí a kaple Všech svatých. Nezaháleli jsme ani o prázdninách. Hrad Krašov byl cílem červencového putování, srpnová vycházka směřovala do okolí

Švihova a na vyhlídku u Kokšína.

Velmi zajímavým byl i výlet na Hracholuskou přehradu a hrad Buben, kam jsme se vydali na konci září. Fyzicky náročnější bylo říjnové turistické putování. Naučnou stezkou z Konstantinových Lázní jsme šli ke zříceninám hradů Gutštejn a Krasíkov, zastavili jsme se u kaple Panny Marie ve skále, naši pozornost přilákal i památník selského povstání z roku 1680.

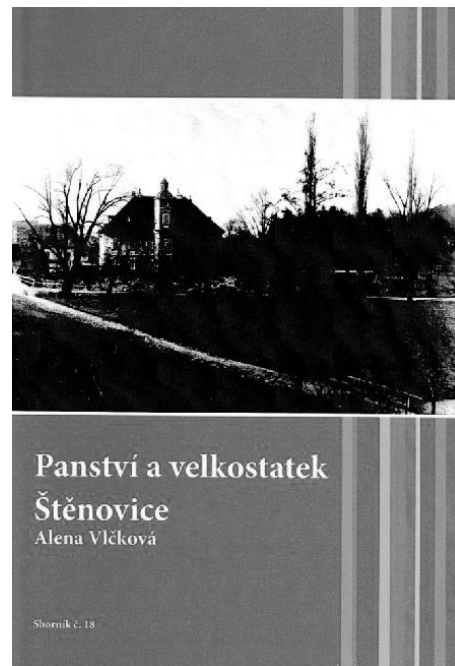
V podzimním listopadovém výšlapu jsme procházeli krajinu kolem Kokotských rybníků. Na letošní poslední výlet jsme vyrazili do hornického města Příbram, abychom navštívili vánočně vyzdobenou Svatou horu.

Bohužel se nám letos nepodařilo uskutečnit kvůli vládním opatřením žádnou z plánovaných přednášek pro štěnovickou veřejnost.

Podle vyjádření účastníků našich turistických akcí můžeme soudit, že spolek Osvěta Štěnovice byl ve své činnosti v tomto roce i navzdory nepříznivé situaci dost úspěšný. Příznivcům spolku i všem ostatním spoluobčanům přejeme do dalšího roku hodně zdraví, radosti a dobré nálady.

Jindřich Tomáš

Spolek Osvěta Štěnovice vydal další sborník z historie obce

Sborník č. 18 s názvem Panství a velkostatek Štěnovice zahrnuje historii obce od jejího prvního historického připomenutí v roce 1327 až do roku 1948.

Sborník lze získat po domluvě u kronikářky obce: tel. 733 220 679, vlckova272@seznam.cz

Srdečně zveme na nejbližší akce

Již 15. ledna 2022 pro veřejnost připravujeme výlet na zříceninu hradu Petrohrad (Petršpurk) s kaplí Všech svatých. Trasa cca 9 km vede po asfaltové komunikaci, lesních a polních cestách. Navštívíme nádherné mohutné skalní útvary.

Další výlet je plánován na 19.

únor 2022. Vydáme se k Žihli do skalního města, kde jsou známé kameny „Dědek“ a „Bába“. Délka trasy je cca 8 km a je vedena výhradně lesním terénem.

Doprava bude opět organizována auty, proto je nutné se na akci přihlásit na tomto emailu spolku:

osveta.stenovice@seznam.cz.

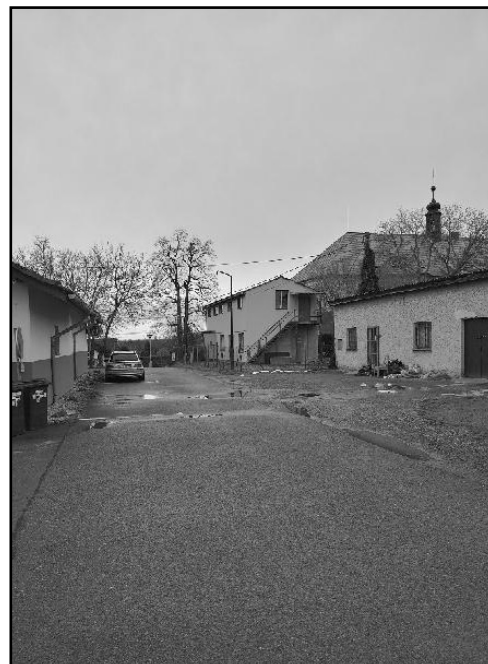
Podrobnosti k organizaci výletů budou přihlášeným zájemcům zaslány vždy týden před konáním akce na adresu přihlašovacího emailu.

Jindřich Tomáš

Štěnovice kdysi a dnes

Kluziště na školním hřišti „mičurinské pole“, únor 1959.

Prostor za kostelem dnes, prosinec 2021.

Krásné Vánoce a šťastný Nový rok 2022 přeje Osvěta Štěnovice

Pamatujte při oslavách na vše živé

Blíží se konec roku a s ním spojené Okázalé oslavy Silvestrovské noci. Víme, že odpalování a výbuchy tzv. zábavní pyrotechniky, které nás tímto dnem i nocí provázejí, zraňují a zabíjejí zvířata, poškozují zdraví všech a jedovatými látkami znečišťují naše životní prostředí. Navzdory nepřímým zákazům v mnoha zákonech nás tato „zábava“ bezohledných lidí celoročně obtěžuje. Vše eskaluje právě 31. prosince, kdy odpalování pyrotechniky tvoří kontinuální „bombardování“.

Většina psů se třese strachy a pokud jsou venku na volno, bezhlavě utíkají. Kočky prožívají totéž, hledají případný úkryt, ve kterém mohou být v šoku scho-

vané i několik hodin a nemusejí najít cestu zpět domů. Hrozí nárazy a střety zvířat s vozidly a pevnými překážkami. Trpí i volně žijící zvířata. Ptáci v úleku bezhlavě vzletají, narážejí do pevných překážek, do drátů vedení. Vodní ptáci mohou dezorientovaní a v panice dosedat na lesknoucí se vozovku místo na vodu. Smutnou skutečností bývá, že většinu zraněných, umírajících/hynoucích zvířat nikdo nenalezne. Pouze výjimečně všímaví lidé postřehnou zvíře potřebující pomoc. Prosíme, buďte nejen všímaví, ale zejména ohleduplní ke svému okolí, nejen lidem, ale i zvířatům.

S přáním klidu a míru Osvěta Štěnovice ve spolupráci se Společností pro zvířata.

Důležité upozornění

Chcete pravidelně dostávat aktuální číslo ŠTĚNOVICKÉHO ZPRAVODAJE přímo do svého e-mailu?

Pošlete nám na osveta.stenovice@seznam.cz svou emailovou adresu a o víc už se nemusíte starat.

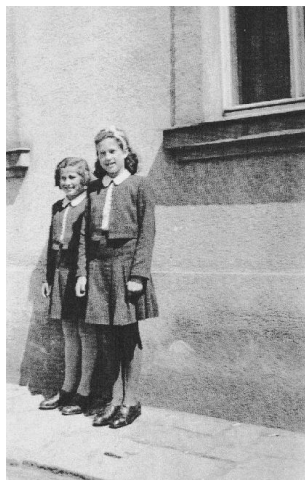
Na stránkách osvetastenovice.wz.cz najdete všechna čísla.

Foto Ivona Steinbachová

Plzeňské transporty Židů v roce 1942

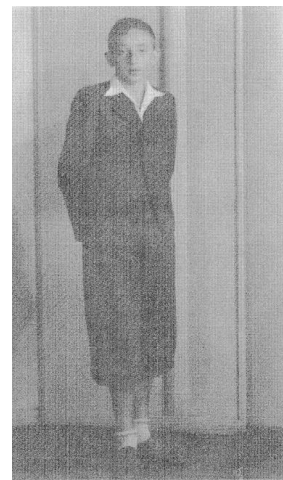
V lednu 2022 vzpomeneme 80. výročí transportů židovských obyvatel z Plzně do koncentračního tábora Terezín. Protože štěnovická židovská komunita byla již od roku 1931 součástí plzeňské židovské obce, byli i naši židovští spoluobčané zařazeni do plzeňských transportů. Museli nastoupit cestu, na jejímž konci byla smrt. Ze Štěnovic bylo do transportů povoláno deset židovských občanů:

Bedřich Wollner	*1869,
Růžena Wollnerová	*1884,
Leopold Treichlinger	*1897,
Blanka Treichlingerová	*1902,
Eva Treichlingerová	*1929,
Hana Treichlingerová	*1931,
Emil Roubíček	*1891,
Regina Roubíčková	*1892,
Jiří Roubíček	*1927,
Barbora Rečtová	*1870.

Poslední fotografie štěnovických židovských dětí před transportem do Terezína, léto 1941.

Zleva Hana a Eva Treichlingerovy, vpravo Jirka Roubíček.

Rodina Treichlingerova byla zavražděna v dubnu 1942 v KT Zamosc – Chelm, Wollnerovi a B. Rečtová zavražděni v říjnu 1942 v KT Treblinka, Emil a Regina Roubíčkoví zavražděni v říjnu 1944 v Osvětimi.

Jediným přeživším byl Jiří Roubíček, který se vrátil v létě roku 1945 domů do Štěnovic.

Nelze zapomenout. Znamenalo by to, že se hrůza naprogramovaného vraždění může opakovat.

*PhDr. Alena Vlčková
kronikářka obce*

Bylo, není a snad jednou zase bude

Svátky vánoční! Vzpomeňme, kolik sjen je symbolů adventního času, které nás, pokud jsme dříve narození, vracejí do dětství a které si spojujeme s teplem sálajících kamen, s vůní maminčina cukroví a s nazdobeným stromčkem, samozřejmě přírodním. Za okny do tmy probleskovaly hvězdy a tiše se snášel sníh. Býval i čas, kdy se ve Štěnovicích na Štědrý den ozývalo vsí slavnostní vytrubování místních muzikantů. Ladovská idyla, na kterou nelze zapomenout. Naštěstí nám ještě i do dnešních dnů stále hodně zbylo z Vánoc času dávno minulého. Tím, co je nejvíc připomíná, je jistě rozsvícený vánoční stromek. Kdysi, naposledy před více než půlstoletím, se ve Štěnovicích prodávaly vánoční stromky

ve fořtovně na kraji lesa blízko Nového dvora. Tedy ve fořtovně. Nikoli v hájovně. A rázem jsme u zajímavé historie dvou stavení, která ke vsi neodmyslitelně patřila a která byla chtě nechtě spojována s vánočním časem. Již v dobách, kdy štěnovické zboží bývalo panstvím (do roku 1850), dohlížel jistě někdo z panských služebníků na lesní hospodářství, i když v nejstarších dokumentech štěnovického panství najdeme jméno fořta (lesního) nebo hajného. Poprvé se objevuje jméno služebníka, jehož práce byla svázána s lesem, až v roce 1816 ve spisu P. Jakoba Langa Soupis duší. Byl jím myslivce Anton Streger z čp. 36 Na Šancích, což bývalo stavení, které patřilo k majetku panství. Nejednalo se ale ještě o mysliv-

nu (fořtovnu, lesovnu) ani o hájovnu. Na jejich vybudování došlo až téměř za půl století v roce 1859. To už vlastnil štěnovický majetek Johann Anton Edler von Starck a podle nové státní správy (1850) už nešlo o panství, ale o velkostatek. Velkostatkář von Starck si byl vědom toho, že lesy, coby součást majetku velkostatku, jsou podstatným zdrojem příjmů, a proto je třeba, aby o ně bylo náležitě pečováno. Bezsporu bylo výhodné, aby zaměstnanci velkostatku, kterým byla svěřena práce spojená s lesem (těžba dřeva, myslivost, ochrana lesního porostu), aby tedy tito zaměstnanci žili nejbliže lesu. Proto se Johann von Starck rozhodl pro stavbu fořtovny a hájovny, v nichž by bydlel fořt (lesní) a hajný s rodinami.

„Forsthaus“, počestně fořtovna. Byla určena fořtovi (lesnímu), který byl společensky o stupínek výš než hajný. Plány nové štěnovické fořtovny byly vypracovány v roce 1859 a vzápětí se hned začalo stavět. Pozemek na novou stavbu byl vybrán na kraji lesa u cesty do Borku v blízkosti Nového dvora. Jednalo se o přízemní stavbu s velkou půdou, kam se obvykle ukládalo seno. Ve stavení se nacházely dvě obytné místnosti, předsín, vstup do sklepa a také chlév. Čelní severní štít měl v prostoru půdy tři malá okna a ta byla ozdobena jednou společnou štukovou římsou. V přízemí severní stěny domu pak byly dvě dvojice oken z kuchyně, z nichž bylo možno dohlédnout k Novému dvoru a k cestě do Losiné. I kuchyňská okna, stejně jako okna z pokoje, předsíně i chléva, se chlubila v horní části pěknými ozdobnými štuky. Také štítu domu, na sever i na jih, nepostrádaly štukovou výzdobu a v nejvyšším bodu severního štítu bylo umístěno velké paroží, jímž se obvykle označovalo obydlí fořta. Z jihu se vcházelo do předsíně. Zde byl vpravo od vchodu přístup do sklepa a vlevo vchod do chléva. Z předsíně pak vedly dveře do prostorné kuchyně s okny na sever a na východ, z kuchyně se prošlo do pokoje s okny na západ. V blízkosti domu byla ještě také postavena kůlna, ba i ta měla stupňovitě zdobený štít směrem k východu. Ten můžeme obdivovat do dneška. Fořtovna stávala uprostřed rozlehlého sadu. Dnešní podoba fořtovny Johanna von Starcka už je hodně pozměněna. Nejprve byl přestavěn původní chlév na obytnou místnost a vchod do domu již také není z jihu, ale z východní strany domu. V 60. letech byla totiž na východní straně přistavěna veranda s novým vchodem. Změnila se i podoba oken, ale tím zmizela i jejich štuková výzdoba. Dávno již nenajdeme ani paroží ze severního štítu. Do hájovny patří jediné hajný a hajného bylo ve štěnovických lesích zapotřebí. Proto Johann von Starck nechal postavit ve stejném roce (1859), jako byla postavena fořtovna, i hájovnu. Stávala o pořádný kus cesty na západ dál od fořtovny. Také byl vybrán pozemek u cesty a také na kraji lesa. Jednalo

se opět o cestu do Borku, ale je to ta cesta, o kterou se dnes vede spor vsi s majitelem lomu Kavex (Štrunc, Salcman). Samozřejmě v roce 1859 ještě dávno nebyly otevřeny žádné lomy v blízkosti hájovny. Protože pozice hajného byla společensky nižší než u fořta, odpovídalo tomu i stavení hájovny. Přízemní stavba měla jen jednu velkou obytnou místnost, co sloužila jako kuchyně, pokoj i ložnice zároveň. Středem domu vedla chodba, do níž se vstoupilo vchodem situovaným na východ. Tedy z té strany směrem k borecké cestě. Z chodby vpravo se vešlo do obytné místnosti, vlevo pak do malé komory a také do chléva. V polovině 19. století nebylo žádnou zvláštností, že součástí stavení, ať už to byla výstavnější fořtovna nebo skromnější hájovna, byl i chlév. Vedle vstupu do kuchyně byl i vstup do sklepa. I vnější vzhled stavení měl upozornit, že zde bydlí hajný a nikoli fořt. Štít stavení směřoval na sever do vsi. Byl stupňovitě zdobený stejně jako štít jižní. Severní štít měl tři malá půdní okna s jednotnou společnou štukovou římsou. Každé ze tří velkých oken z kuchyně pod půdními okny mělo samostatnou štukovou výzdobu, stejně tomu bylo i u ostatních přízemních oken. K polní cestě kolem západní stěny hájovny směřovala další dvě okna z obytné místnosti, dvě z chodby a jedno ze chléva. Pohled k borecké cestě na východní straně umožňovala okna ze světnice, z komory a ze chléva. K jihu směřoval malý postranní vchod do chléva, který byl prostornější nežli chlév fořtovny. To, jak vypadala obě stavení, fořtovna a hájovna, lze ověřit na stavebních plánech z roku 1859. O mnoho desítek let později už byl ale vzhled obou stavení dost pozměněn. Fořtovna i hájovna byly až do roku 1948 v majetku velkostatku a byly po celou dlouhou dobu využívány jako obydlí lesního a hajného. S komunistickým převratem v roce 1948 se změnil i osud fořtovny a hájovny. Fořtovna přešla do majetku organizace Státní lesy a hájovna byla majetkem obce. Zatímco o samotných stavbách lze získat dostatek informací, jinak je to s osobami fořtů a hajných. Ale přece jen je možno pár jmen dohledat. Ve službách ma-

jitele velkostatku Šebestiána Kličky (ve Štěnovicích 1899 až 1912) a následně i ve službách nového majitele Josefa Vykoukala byl fořt Antonín Veltrubský, který na fořtovně pobýval až do dvacátých let 20. století. Vystřídal ho fořt Mayer a hned po skončení války přišel do fořtovny Ludvík Trojan s rodinou. Ten bohužel zemřel v lese v listopadu roku 1954. Posledním lesním byl pan Ferdinand Balej. Když se ale na konci 60. let Balejovi odstěhovali, zůstala fořtovna nějaký čas neobydlena. Jen krátce zde pobývali jiní nájemníci. Ti už ovšem nebyli „fořti“. Dlouhá léta byla fořtovna bez lidí a chátrala. Poté, kdy byla s ostatním majetkem vrácena v restituci původním majitelům, se osud fořtovny přece jen změnil k dobrému a konečně bylo možno říci, že stavení bylo zachráněno. K fořtovně se váže i zajímavá informace o tom, že se měla stát v době 1. světové války jakýmsi malým polním lazaretem pro infekčně nemocné vojáky. Naštěstí takto nebylo fořtovny nikdy využito. Mnohem horší osud stihl hájovnu. Po roce 1948 obec jejím vlastnictvím sice získala bydlení pro občany, ale o nějaké údržbě nemohla být řeč. Po válce zde bydlela rodina kameníka Josefa Čechury (Čurda). Posledními nájemníky byla rodina Šilhánková. Od 70. let minulého století bylo stavení opuštěno a pomalu směřovalo k likvidaci. K tomu došlo na začátku 90. let minulého století. A tak na rozdíl od fořtovny nezbyly z hájovny ani obrázky. Stávala v místech blízko Jezírka a lomu Kokoška, dnes je zde parkoviště. Půjdeme-li v době vánoční na procházku a budeme-li míjet fořtovnu, představme si její dvůr plný krásných vánočních stromků, od vrat umetenou cestičku ve sněhu, zastavme se pohledem na zasněžených větvích jedle douglasky vedle stavení fořtovny a vnímejme ticho lesa vznešených smrkových velikánů. Tak nějak to kdysi na kraji vánočního lesa bývalo. Chtějme věřit, že snad zase někdy za hodně let se nám vrátí obraz fořtovny zaváté sněhem s vysokým smrkovým lesem kolem. Mělo by to být jedno z našich vánočních přání

*PhDr. Alena Vlčková
kronikářka obce*